

Slutrapport

Projekt: Khat-missbruk prevention Spånga-Tensta

Sammanfattning

Under 2010 och 2011 har preventionssamordnare i Spånga-Tensta tillsammans med ett antal samarbetsföreningar och socialsekreterare arbetat för att bidra till att öka kunskapen om att tugga khat varken är bra för hälsan eller för en persons sociala situation. Den metod som använts är informationsspridning om missbrukets konsekvenser och att det finns behandlingsformer. En person med kulturkompetens och kunskap om khat anställdes under 6 månader för att arbeta uppsökande och för att sprida information om Rinkeby-Kista mottagningens särskilda satsning på att behandla Khat-missbruk.

Två TV-sändningar genomfördes på Öppna kanalen. Doktor Yakoub Adan från Rinkeby-Kista mottagningen berättade om vilken hjälp personer kan få som vill sluta missbruka khat. Tillsammans med NBV, Somaliska modersmål och föräldraföreningen, SSUF (Somalisk-Svenska Ungdoms Förbundet), och Hela Människan arrangerades flera workshops och informationsmöten.

Projektet har koncentrerat sina resurser att nå resurspersoner inom den somaliska folkgruppen anledningen är att det i stadsdelarna Tensta, Hjulsta, Rinkeby bor många personer födda i Somalia där khat-tuggande är en del av kulturen.

Projektet har inte lyckats mäta effekter av de insatser som gjorts. Det går inte påvisa om projektet har haft någon effekt på varken ökat eller minskat missbruk. Det vi kan se är att antal personer som söker hjälp för sitt khat-missbruk vid Beroendecentrum Rinkeby-Kista mottagning är i det närmaste obefintligt. Missbruk upptäcks oftast då personer söker hjälp inom psykiatrin.

Erfarenheten från projektet är att konsekvenserna av missbruk inte ger sig till känna inom anmälda brott utan kan ses mer utifrån sociala konsekvenser inom familjer, skilsmässor, arbetslöshet, frånvarande föräldrar. Inom vården syns också effekter av khat-missbruk, aktuell forskning visar på ökade risker för stroke och hjärt- och kärlproblem.

Att tugga khat ses i länder som Somalia, Etiopien, Yemen m.fl. som en del av kulturen och individer som ingår i riskgruppen ser sig nästan förolämpade då khat klassas som en drog och att det förekommer kampanjer mot khat. Projektet kan ändå förmedla en positiv känsla av att det finns en medvetenhet om problematiken runt khat i exempelvis den somaliska gruppen.

Bakgrund

Khat-tuggandet är i Sverige begränsat till de folkgrupper som ursprungligen kommer från länderna i den del av Afrika som kallas, Afrikas Horn, och den södra delen av Arabiska halvön. Största användargruppen av khat i Sverige är somaliska vuxna män. Men information från de som jobbar med khat-problemet, menar att antalet somaliska kvinnor och minderåriga som tuggar khat ökar.

Traditionellt brukas khat av män som i grupper sitter tillsammans och tuggar under flera timmar, den vanligaste tidsrymden nämns är att man tuggar i 2-6 timmar. Khat's effekter på hjärnan och kroppen påminner om amfetamin. Substansen katinon som finns i khat kallas ibland för "naturligt amfetamin" De akuta effekterna av khatruset känns cirka 1,5-2 timmar efter det att man har börjat tugga. Personer som nyttjar khat uppger att de känner ökad verbal förmåga, förbättrad koncentration, ökad prestation, självförtroende och kreativitet. Så småningom ersätts detta med känsla av ångest, ökad retlighet, trötthet, nedstämdhet och sömnlöshet.

Priset på khat har likt priset på andra droger minskat de senaste åren då tillgången är god. Enligt uppgift 2011 kostar det en person som tuggar tre gånger per vecka minst 300-500 kronor.

I de flesta länder i västvärlden, är användning och försäljning av khat förbjudet. Khat är narkotikaklassat i Sverige sedan 1989. Det är 2012 endast Storbritannien som tillåter khat då Nederländerna förbjöd preparatet 2011. Svenska tullen beslagtogs 18,3 ton kat under 2011 (13 ton 2010). Enligt polisen leds smugglingen av en handfull personer med lastbil över Öresundsbron, tidigare framförallt från Nederländerna. Växten skördas i Afrika och flygs till Europa där den snabbt måste komma till en köpare då dess verkan avtar helt efter 72 timmar.

Det har under de senaste tio åren varit ett antal olika projekt i stadsdelarna runt Järvafältet för att sprida information om khat och dess effekter. Bland annat har socialtjänsten i Rinkeby fått medel från Mobilisering mot narkotika för att åter arbeta med attitydförändring och kunskapspridning om khat.

Trots dessa goda insatser, vet vi att khat fortfarande är ett problem i de berörda grupperna. Bananblad som används för att förpacka khat under transporten, hittas med jämna mellanrum i vårt område (Rinkeby-Tensta) och många verksamma inom både socialtjänst och hälsovård känner till problemet och dess effekt på människors liv.

Antalet patienter som söker hjälp för khatmissbruk på Rinkeby-Kista mottagningen är dock mycket litet. Det finns säkert många skäl till att khatmissbrukare inte söker stöd på mottagningen. Personal inom psykiatrin kan ana att när människor ur riskgruppen söker hjälp för exempelvis sömnsvårigheter, utmattning så kan det bero på khat-missbruk.

Metoder / Aktiviteter:

Syftet med projektet var att skapa opinion om droger och khat-missbruk. En del i detta arbete var att skapa en broschyr om khat-missbruk och drog förebyggande arbete. Broschyren delades ut vid informationsträffar samt vid Tensta Marknad och Husbyfestivalen.

Under våren 2011 sändes två program på Öppna kanalen som tog upp ett antal frågor

- Vad är khat missbruk?

- Khat missbruk. Kriminalitet och lagstiftning. Vad säger svenska lag om khat missbruk?
- Ekonomiska aspekter och khat missbruk
- Khat missbruk och familjen text hur khat missbruket drabbar barnen, familjen och samhället
- Khat och hälsan t.ex. kännetecken, risker för fysiska skador och psykiska störningar.
- Beroende och missbruk
- Vilken hjälp är det som finns för khat missbrukare, var ska jag vända mig om jag behöver hjälp för min khat missbruk problem inom Järva och i Stockholm.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning samarbetade med ett antal olika föreningar inom projektet

- Somali Swedish Development & relief association. En projektledare från denna förening anställdes under 6 månader.
- Somaliska modersmål- och föräldraföreningen.
- Somaliska Europeiska Ungdomskultur & Idrott (Seuki)
- Hela Människan
- NBV
- Somaliska-Svenska Ungdomsförbundet

Workshops och informationsträffar ordnades tillsammans med samarbetsföreningarna

Förväntat och faktiskt resultat

Målsättningen med projektet var att minska khat-missbruket i Spånga-Tensta, förbättra hälsan och livskvalitén för dem som drabbas av missbruk, fler som missbrukar khat ska bli drogfria.

Projektet har inte lyckats mäta effekter av de insatser som gjorts. Det går inte påvisa om projektet har haft någon effekt på varken ökat eller minskat missbruk. Det vi kan se är att antal personer som söker hjälp för sitt khat-missbruk vid är i det närmaste obefintligt. Missbruk upptäckts oftast då personer söker hjälp inom psykiatrin. Enligt uppgift söker och får personer som vill lämna sitt missbruk råd och stöd hos Imam.

Projektet har inte lyckats mäta effekter av de insatser som gjorts. Det går inte påvisa om projektet har haft någon effekt på varken ökat eller minskat missbruk. Det vi kan se är att antal personer som söker hjälp för sitt khat-missbruk vid Beroendecentrums Rinkeby-Kista mottagning är i det närmaste obefintligt. Missbruk upptäckts oftast då personer söker hjälp inom psykiatrin.

Erfarenheten från projektet är att konsekvenserna av missbruk inte ger sig till känna inom anmälda brott utan kan ses mer utifrån sociala konsekvenser inom familjer, skilsmässor, arbetslöshet, frånvarande föräldrar. Inom vården syns också effekter av khat-missbruk, aktuell forskning visar på ökade risker för stroke och hjärt- och kärlproblem.

Att tugga khat ses i länder som Somalia, Etiopien, Yemen m.fl. som en del av kulturen och individer som ingår i riskgruppen ser sig nästan förolämpade då khat klassas som en drog och att det förekommer kampanjer mot khat. Projektet kan ändå förmedla en positiv känsla av att det finns en medvetenhet om problematiken runt khat i exempelvis den somaliska gruppen. Det finns starka krafter inom den somaliska gruppen som arbetar målmedvetet att minska khat-missbruk bland vänner och bekanta.

Projektgrupp

Ali Salad Abdikarim, Familjeresursen Spånga
 Abdiaziz Omar, Medborgarkontoret Spånga-Tensta
 Michael Frejd, preventionssamordnare Spånga-Tensta
 Hirey Roble, SEUKI
 Abdiwahab Jirde, socialsekreterare Spånga-Tensta
 Abidkarim Ali - projektledare

Kostnader (kronor) för perioden 2010-07 – 2011-05

Personalkostnader inkl sociala avgifter	
Kostnader för projektledare	190 000 kr
Aktiviteter	
Seminarier, informations-möten, tv-sändningar Öppna kanalen	60 000 kr
Samarbete med 4 olika föreningar	
Somaliska modersmåls och föräldraföreningen, Hela Människan, East-African kultur och demokrati förening och Somali - Swedish development & relief association	
Summa kostnader (sökta medel)	250 000 kr